

उत्तराखण्ड-संस्कृत-विश्वविद्यालयः, हरिद्वारम्

शास्त्रिपाठ्यक्रमः

स्वशास्त्रसम्बद्धमुख्य पाठ्यक्रमः (Discipline Specific Core Course)

वेदवेदांगसंकायान्तर्गतः व्याकरणविभागः

विषयः-नव्य-व्याकरणम् स्वशास्त्रीय मुख्यपाठ्यक्रमः

पूर्णाङ्काः- १००

सैद्धान्तिक - ७५

आन्तरिकमूल्यांकन- २५

प्रथमसत्रम्

प्रथमपत्रम् DSCC-1	पाठ्यग्रन्थः- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (स्वादिसन्ध्यन्ता) बालमनोरमासहिता	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	सञ्ज्ञाप्रकरणम्	15	
2.	परिभाषातः अयादिसन्धिं यावत्।	15	
3.	अवशिष्ट-अच्-सन्धिसूत्राणि यावत्।	15	
4.	हल्सन्धिसूत्राधिगमः	15	
5	विसर्गसन्धिस्वादिसन्धिसूत्राधिगमः	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आन्तरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः - 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ-वैयाकरणासिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थः

1. तत्त्वबोधिनीव्याख्या, बालमनोरमाव्याख्या, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली-7।
2. श्रीधरमुखोल्लासिनी हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

द्वितीयपत्रम् DSCC-2	वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (अजन्तपुल्लिङ्गप्रकरणात् स्त्रीप्रत्ययान्ता) बालमनोरमासहिता	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	अजन्तपुल्लिङ्गप्रकरणेआरम्भतः इकारान्तशब्दरूपसिद्धिं यावत्	15	
2.	ईकारान्तशब्दसिद्धितःअजन्त-पुल्लिङ्गप्रकरणसमाप्तिं यावत्, अजन्तस्त्रीलिङ्गनपुंसकलिङ्गप्रकरणं च।	15	
3.	हलन्तपुल्लिङ्गप्रकरणम्	15	
4.	हलन्तस्त्रीलिङ्ग- नपुंसकलिङ्ग - अव्यय-प्रकरणानि	15	
5	स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम्।	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आन्तरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः - 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ-वैयाकरणासिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थः

1. तत्त्वबोधिनीव्याख्या, बालमनोरमाव्याख्या, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली-7।
2. श्रीधरमुखोल्लासिनी हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

DSE-1	सन्धिपरिज्ञानम्	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1	प्रमुखसंज्ञापरिचयः	15	
2	अच्सन्धिपरिज्ञानम् (यण्-अयादि-गुण-वृद्धि-दीर्घसन्धिज्ञानम्)	15	
3	अच्सन्धिपरिज्ञानम् (पूर्वोक्तावशिष्टसन्धिपरिज्ञानम्)	15	
4	हल्सन्धिपरिज्ञानम्	15	
5	विसर्गसन्धिपरिज्ञानम्, स्वादिसन्धिपरिज्ञानं च	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आन्तरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः -05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थः- लघुसिद्धान्त कौमुदी

द्वितीयसत्रम्

तृतीयपत्रम् DSCC-3	पाठ्यग्रन्थ:- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- (कारकप्रकरणादव्ययीभावान्ता) बालमनोरमासहिता	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	प्रथमाविभक्तिः द्वितीयाविभक्तिश्च	15	
2.	तृतीयाविभक्तिः	15	
3.	चतुर्थीविभक्तिः पञ्चमीविभक्तिश्च	15	
4.	षष्ठीविभक्तिः, सप्तमीविभक्तिश्च	15	
5.	अव्ययीभावसमासप्रकरणम्	15	
6.	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्रयाः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः - 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ-वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थः

1. तत्त्वबोधिनीव्याख्या, बालमनोरमाव्याख्या, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली-7।
2. श्रीधरमुखोल्लासिनी हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

चतुर्थपत्रम् DSCC-4	पाठ्यग्रन्थ:- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- (तत्पुरुषसमासात्समासाश्रयविधिपर्यन्ता) बालमनोरमासहिता	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	तत्पुरुषसमासप्रकरणम् आदितोनगोऽप्राणिषु इति यावत्।	15	
2.	तत्पुरुषसमासप्रकरणम् 'कुगतिप्रादयः' इत्यतः प्रकरणान्तम्।	15	
3.	बहुव्रीहिसमासप्रकरणम्	15	
4.	द्वन्द्वसमासतः अलुक्समासं यावत्।	15	
5.	समासाश्रयविधिः	15	
6.	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्रयाः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः -05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ-वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थः

1. तत्त्वबोधिनीव्याख्या, बालमनोरमाव्याख्या, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली-7।
2. श्रीधरमुखोल्लासिनी हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

DSE-2	अजन्तपुल्लिङ्गप्रकरणात्	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
-------	-------------------------	----------------------	-----------------------------

इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1	अर्थवद्धातुप्रत्ययइत्यतः-सर्वनामसंज्ञान्तंयावत्	15	
2	जरायाः जासन्पतरस्याम्-इत्यतः हरिशब्दान्तंयावत्	15	
3	अनङ्सौइत्यतः-नभूसूधियोः इत्यन्तम्	15	
4	त्यदादीनामः दीर्घाज्जसिच इत्यतः न भूसूधियोः इत्यन्तम्	15	
5	तृज्वत्क्रोष्टुः इत्यतः- प्रकरणान्तंयावत्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आन्तरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्रयाः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः -05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थः- लघुसिद्धान्त कौमुदी

तृतीयसत्रम्

पञ्चमपत्रम् DSCC-5	पाठ्यग्रन्थः- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- (अपत्याधिकारात् द्विरुक्तप्रकरणपर्यन्तम्) बालमनोरमासहिता	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	अपत्याधिकारतः चातुरर्थिकपर्यन्तम्	15	
2.	शैषिकप्रकरणमारभ्यप्राग्वहतीयप्रकरणपर्यन्तम्	15	
3.	प्राग्धतीयप्रकरणमारभ्य आर्हीयप्रकरणपर्यन्तम्	15	
4.	ठञधिकारेकालाधिकारप्रकरणमारभ्य मत्वर्थीयप्रकरणपर्यन्तम्	15	
5	प्राग्दिशीय-प्रागिवीयप्रकरणेस्वार्थिक-द्विरुक्तप्रकरणे च	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः - 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ-वैयाकरणासिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थः

1. तत्त्वबोधिनीव्याख्या, बालमनोरमाव्याख्या, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली-7।
2. श्रीधरमुखोल्लासिनी हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

षष्ठपत्रम् DSCC-6	पाठ्यग्रन्थः-प्रौढमनोरमा (आदितः सरूपाणामिति सूत्रम् यावत्)-	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	संज्ञाप्रकरणम्परिभाषाप्रकरणं च	15	
2.	अच्सन्धिप्रकरणम्	15	
3.	हल्सन्धिप्रकरणं	15	
4.	विसर्गसन्धिप्रकरणं, स्वादिसन्धिप्रकरणं च	15	
5	अर्थवत्.....कृत्तद्धित.....सरूपाणामितिसूत्रत्रयम्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः - 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ- प्रौढमनोरमा, वैयाकरणासिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थः

1. तत्त्वबोधिनीव्याख्या, बालमनोरमाव्याख्या, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली-7।
2. श्रीधरमुखोल्लासिनी हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

DSE-3	अजन्तपुंस्त्रीलिङ्ग-अजन्तनपुंसलिङ्गप्रकरणे	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1	औङ्आपः इत्यतः-इदुद्भ्याम् इति यावत्	15	

2	त्रिचतुरोः इत्यतः—वाम्शसोः इति यावत्	15	
3	नेयडुवड्स्थानावस्त्री इत्यतः प्रकरणान्तम्	15	
4	अतोऽम् इत्यतः—टेः इति सूत्रान्तंयावत्	15	
5	द्धस्वोनपुंसके प्रातिपदिकस्य इत्यतः प्रकरणान्तंयावत्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनं-05 अंकः (घ) उपस्थितिः -05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थः— लघुसिद्धान्त कौमुदी

Handwritten signature

चतुर्थसत्रम्

सप्तमपत्रम् DSCC-7	पाठ्यग्रन्थः-महाभाष्यम् (प्रथमद्वितीयतृतीयचतुर्थाहिनकम्) प्रदीपोद्योतसहितम्	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	शब्दलक्षणम्, शब्दानुशासनप्रयोजनम्	15	
2.	शब्दार्थसम्बन्धः, धर्मनियमः व्याकरणपदार्थश्च	15	
3.	द्वितीयाहिकम्	15	
4.	तृतीयाहिकम्	15	
5	चतुर्थाहिकम्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थिति: - 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ- महाभाष्यम्

अष्टमपत्रम् DSCC-8	पाठ्यग्रन्थः- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- (भ्वादिप्रकरणम्) बालमनोरमासहिता	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	भूधातुरूपसिद्धिपरिज्ञानम्	15	
2.	एधधातुतः क्षमूष् सहनेइत्यन्तधातूनां रूपसिद्धिपरिज्ञानम्	15	
3.	कमुकान्तौइति धातोः अर्हपूजायामित्यन्तधातूनां रूपसिद्धिपरिज्ञानम्	15	
4.	द्युत् धातोः रमुक्रीडायामित्यन्तधातूनां रूपाणां सिद्धिपरिज्ञानम्	15	
5	षद्लृ धातोः समाप्तिपर्यन्तम्	15	
	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थिति: - 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ-वैयाकरणासिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थः

1. तत्त्वबोधिनीव्याख्या, बालमनोरमाव्याख्या, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली-7।
2. श्रीधरमुखोल्लासिनी हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

DSE-4	हलन्तपुल्लिङ्गप्रकरणम्	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1	हो ङः इत्यतः-सहेःसाङः सः इत्यन्तयावत्		
2	दिव औत्-इत्यतः-हो हन्तेर्जिन्नेषु इत्यन्तयावत्		
3	मघवा बहुलम् इत्यतः-स्कोः संयोगाधोरन्तेच		
4	नृदोः सः सावनन्त्ययोः इत्यतः अत्वसन्तस्य चाधातोः इत्यन्तं यावत्		

5	उभे अभ्यतम् इत्यतः-प्रकरणान्त्यावत्		
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः - 05 अंकः		

सन्दर्भग्रन्थः- लघुसिद्धान्त कौमुदी

पंचमसत्रम्

नवमपत्रम् DSCC-9	पाठ्यग्रन्थः- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- (अदादितश्चुराद्यन्ता) बालमनोरमासहिता	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	अदादिजुहोत्यादिगणीयधातूनां रूपसिद्धिपरिज्ञानम्	15	
2.	दिवादिस्वादिगणीयधातुरूपाणां रूपसिद्धिपरिज्ञानम्	15	
3.	तुदादिगणीयधातूनां रूपपरिज्ञानम्	15	
4.	रुधादितनादिक्र्यादिगणीयरूपाणां सिद्धिपरिज्ञानम्	15	
5	चुरादिगणीयधातुरूपाणां सिद्धिपरिज्ञानम्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः - 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ-वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थः

1. तत्त्वबोधिनीव्याख्या, बालमनोरमाव्याख्या, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली-7।
2. श्रीधरमुखोल्लासिनी हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

दशमपत्रम् DSCC-10	पाठ्यग्रन्थः-प्रौढमनोरमा (कारकप्रकरणम्)	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	प्रथमाविभक्तिः	15	
2.	द्वितीयाविभक्तिः	15	
3.	तृतीयाविभक्तिः चतुर्थीविभक्तिश्च	15	
4.	पञ्चमीविभक्तिः	15	
5	षष्ठीविभक्तिः, सप्तमीविभक्तिश्च	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः - 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ-वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थः

1. तत्त्वबोधिनीव्याख्या, बालमनोरमाव्याख्या, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली-7।
2. श्रीधरमुखोल्लासिनी हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

DSE-5	हलन्तस्त्रीलिङ्गनपुसंकलिङ्गप्रकरणे	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1	नहो धः-इत्यतः प्रकरणान्तंयावत्	15	

2	अदस्यशब्दरूपाणि	15	
3	अहम् इत्यतः वा नपुसकस्य इति सूत्रान्तंयावत्	15	
4	आच्छीनधोर्नुम् इत्यतः अव्ययान्तंयावत्	15	
5	प्रकरणस्य सप्तसिद्धिप्रकारः	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः — 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थः- लघुसिद्धान्त कौमुदी

IAPC-01	पाठ्यांशः- शोध परियोजना/लघु शोध-प्रबन्धः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
1	Internship/Apprenticeship/Project/Community Outreach		

षष्ठसत्रम्

एकादशपत्रम् DSCC-11	पाठ्यग्रन्थः- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- (ण्यन्तप्रक्रियातःलकारार्थप्रकरणपर्यन्तम्) बालमनोरमासहिता	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	ण्यन्तसन्तप्रकरणे	15	
2.	यङ्-यङ्लुगन्तनामधातुकण्ड्वादिप्रत्ययमालाप्रकरणम्	15	
3.	आत्मनेपदपरस्मैपदप्रकरणम्	15	
4.	भावकर्म-कर्मकर्तृप्रकरणे	15	
5	लकारार्थप्रकरणम्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्रयाः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः - 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ-वैयाकरणासिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थः

1. तत्त्वबोधिनीव्याख्या, बालमनोरमाव्याख्या, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली-7।
2. श्रीधरमुखोल्लासिनी हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

द्वादशपत्रम् DSCC-12	पाठ्यग्रन्थः- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- (कृत्यप्रकरणमारभ्य उणादिरहिताउत्तरकृदन्तप्रकरणान्ता) बालमनोरमासहिता	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	कृत्यप्रक्रियाविमर्शः	15	
2.	“ण्वुलृचौ” इत्यतः “अन्येष्वपिदृश्यते” (03.02.101)	15	
3.	“क्तक्तवतूनिष्ठा” इत्यतः “कर्तरिचर्षिदेवतयोः” इत्यन्तम्	15	
4.	“उणादयोबहुलम्” इत्यतः “आवश्यकधमर्णयोर्णिनिः” इत्यन्तम्	15	
5	“कृत्याश्च” इत्यारभ्य कृदन्तसमाप्तिं यावत्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्रयाः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थितिः - 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ-वैयाकरणासिद्धान्तकौमुदी

सहायकग्रन्थः

1. तत्त्वबोधिनीव्याख्या, बालमनोरमाव्याख्या, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली-7।
2. श्रीधरमुखोल्लासिनी हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

DSE-6	लकारार्थपरिज्ञानम् (भ्वादिअदादिप्रकरणे)	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट

1	श्वादिप्रकरणम् – आदितः गुपूधूपविच्छिपजिपनिभ्य आयः सूत्रान्तं यावत्	15	
2	सनाधन्ता धातवः इत्यतः पुष्पादिधुता	15	
3	एधवृद्धौ इत्यतः तृफलभजत्रपश्च इत्यन्तं यावत्	15	
4	श्रिय सेवायाम् इत्यतः प्रकरणान्तं यावत्	15	
5	अदभक्षणे इत्यतः प्रकरणान्तं यावत्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः (घ) उपस्थिति: – 05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थः- लघुसिद्धान्त कौमुदी

IAPC-02	पाठ्यांशः- शोध परियोजना/लघु शोध-प्रबन्धः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
1	Internship/Apprenticeship/Project/Community Outreach		

शास्त्रिपाठ्यक्रमः
मूलपाठ्यक्रमः (Core Course)
वेदवेदांगसंकायान्तर्गतः व्याकरणविभागः
विषयः-नव्य-व्याकरणम्

पूर्णाङ्काः- १००
 सैद्धान्तिक - ८५
 आन्तरिकमूल्यांकन- २५

सप्तमसत्रम्

त्रयोदशपत्रम् DSCC-13	पाठ्यग्रन्थः-परिभाषेन्दुशेखरः- प्रथमपरिभाषातः आरभ्य षष्ठितमां परिभाषां यावत्	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	(1-12) व्याख्यानतोविशेष.. परिभाषातः निर्दिश्यमानस्यादेशाभवन्ति इति परिभाषां यावत्	15	
2.	(13-24) यत्रानेकविध.....परिभाषामारभ्य प्रत्ययग्रहणेचापञ्चम्याः इति परिभाषां यावत्	15	
3.	(25-36) उत्तरपदाधिकारे ... इत्यत आरभ्य प्रकृतिवदनुकरणम्इति परिभाषां यावत्	15	
4.	(37-48) एकदेशविकृतम्इति परिभाषामारभ्य यस्य च लक्षणान्तरेण इति परिभाषां यावत्	15	
5	(49-60) स्वरभिन्नस्य प्राप्नुवन् परिभाषामारभ्य पुरस्तादपवादा..... परिभाषां यावत्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आन्तरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनम्-05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थ-परिभाषेन्दुशेखरः

टिप्पणी : प्रामाणिक्याः व्याख्यायाः अपि अत्र साहाय्यं ग्रहीतुं शक्यते।

चतुर्दशपत्रम् DSCC-14	पाठ्यग्रन्थः-परमलघुमञ्जूषा	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1.	शक्तिलक्षणाव्यञ्जनानिरूपणानि	15	
2.	स्फोटनिरूपणम्, आकाङ्क्षाविचारः, योग्यताविचारः, आसत्तिविचारः, तात्पर्यविचारः	15	
3.	धात्वर्थनिरूपणं निपातार्थनिर्णयश्च	15	
4.	दशलकारादेशार्थनिर्णयः, कारकनिरूपणम्	15	
5	नामार्थविचारः, समासादिवृत्त्यर्थविचारः	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आन्तरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः	25	

(ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंक:		
(ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंक:		

सन्दर्भग्रन्थ- परमलघुमञ्जूषा

टिप्पणी- प्रामाणिक्याः व्याख्यायाः अपि अत्र साहाय्यं ग्रहीतुं शक्यते।

DSE-7	जुहोत्यादिदिवादिस्वादितुदादि तनादिक्रयादि प्रकरणानि	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1	जुहोत्याभ्यः श्लुः इत्यतः इरितो वा	15	
2	दिवादिभ्यः श्यन् इत्यतः सृजिह्मशोर् इत्यमकिति इति सूत्रान्तं यावत्	15	
3	स्वादिभ्यः श्नुः इत्यतः-श्रयुक् किति इति सूत्रान्तं यावत्	15	
4	तुदादिभ्यः शः इत्यतः भुजोऽनवने इति सूत्रान्तो भागः	15	
5	तनादिकृम्य उः इत्यतः ग्रहोऽलिति इति सूत्रान्तं यावत्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थः- लघुसिद्धान्त कौमुदी

DSE-8	विभक्तिपरिज्ञानम्	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1	प्रथमद्वितीयाविभक्तिज्ञानम्	15	
2	तृतीयाविभक्तिज्ञानम्	15	
3	चतुर्थीविभक्तिज्ञानम्, पंचमीविभक्तिज्ञानम्	15	
4	षष्ठीविभक्तिज्ञानम्	15	
5	सप्तमीविभक्तिज्ञानम्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्।	25	

सन्दर्भग्रन्थः- लघुसिद्धान्त कौमुदी

IAPC-03	पाठ्यांशः- शोध परियोजना/लघु शोध-प्रबन्धः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट अर्जिताङ्क 06
1	Internship/Apprenticeship/Project/Community Outreach		

अष्टमसत्रम्

पंचदशपत्रम् DSCC-15	पाठ्यग्रन्थ-पंचसन्धयन्तम् प्रौढमनोरमा	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
1	'ध्यायं ध्यायम्' इत्यतः 'सुदुरोरधिकरणे निर्देशात् रेफान्तावपीति तत्रैव हरदत्तः' इति पङ्क्त्यन्तो भागः।	15	1
2	'गुणवृद्धिशब्दाभ्याम्' इत्यतः 'प्रक्षालनाद्धि पङ्क्तस्य दूरास्पर्शनं वरम्' इति न्यायादिति पङ्क्त्यन्तो भागः।	15	1
3	अक्सन्धिप्रकरणम्	15	1
4	हलसन्धिप्रकरणम्	15	1
5	स्वादिसन्धितः विसर्गसन्धिं यावत्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थौ-(क) प्रौढमनोरमा

सहायकग्रन्थाः :-

क. 1. लघुशब्दरत्नव्याख्या-भैरवीव्याख्या-रवप्रभाटिप्पणी, वाणीविलासप्रकाशम्, वाराणसी।

क. 2. भावप्रकाशिकाव्याख्या-भावबोधिनीव्याख्या, डॉ. जयशङ्करलाल त्रिपाठी, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी, वाराणसी।

टिप्पणी- प्रामाणिक्याः व्याख्यायाः अपि अत्र साहाय्यं ग्रहीतुं शक्यते।

शास्त्रचतुर्थवर्षम् (सप्तमसत्रार्द्धः)

षोडशपत्रम् DSCC-16	पाठ्यांशः-सुबर्थ-नामार्थ-समासशक्ति-शक्ति-निपातार्थ-विचारः - (वैयाकरणभूषणसारः)।	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
1	धात्वर्थप्रकरणम्	15	1
2	'आश्रयोऽवधि' इति कारिकातः 'सुपां कर्मादयोऽप्यर्थाः' इति कारिकाव्याख्यानान्तः।	15	1
3	I. 'एकं द्विकम्' इत्यतः 'अत एव गवित्याह' इति कारिकाव्याख्यानान्तः। II. 'सुपां सुपा' इत्यतः 'पर्यवस्यच्छाब्द' इति कारिकाव्याख्यानान्तः।	15	1
4	'इन्द्रियाणाम्' इति कारिकातः 'सम्बन्धिशब्दे सम्बन्धो' इति कारिकाव्याख्यानान्तः।	15	1
5	'द्योतकाः प्रादको येन' इति कारिकातः 'निपातत्वं परेषाम्' इति कारिकाव्याख्यानान्तः।	15	1
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थाः - वैयाकरणभूषणसारः।

सहायकग्रन्थः -

1. प्रभा-दर्पण-व्याख्याद्वयोपेतः

श्रीबालकृष्णपञ्जोली, श्री हरिवल्लभशास्त्री

2. सरलाव्याख्या सुबोधिनीटिप्पणी च

श्रीगोपालशास्त्रीनेने, श्रीरामप्रसादत्रिपाठी

DSE-9	समासपरिज्ञानम्	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट

1	केवलसमाससहित-अव्ययीभावसमासपरिज्ञानम्	15	
2	तत्पुरुषसमासपरिज्ञानम् (कर्मधारणद्विगुसहितम्)	15	
3	बहुव्रीहिसमासपरिज्ञानम्	15	
4	द्वन्द्वसमासपरिज्ञानम्, एकशेषादिपरिज्ञानं च	15	
5	समासाश्रयविधिः	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थः- लघुसिद्धान्त कौमुदी

DSE-10	प्रमुखप्रत्ययपरिचयः	पूर्णाङ्काः 75+25	क्रेडिट अर्जिताङ्क 04
इकाई (भागः)	पाठ्यविषयाः	अङ्काः	क्रेडिट
1	प्रमुखस्त्रीप्रत्ययपरिज्ञानम् प्रमुखाव्ययपरिज्ञानं च	15	
2	मत्वर्थीयप्रत्ययाः भावार्थप्रत्ययाश्च	15	
3	कृत्यसंज्ञकप्रत्ययाः ण्वुल्-तृच्-निष्ठा-शतृ शानच्-क्त्वा-तुमुन्-ण्मुल्-प्रत्ययाः	15	
4	प्रमुखप्रातिपदिकानां त्रिषुलिङ्गेषुसुबन्तरूपपरिज्ञानम्	15	
5	प्रमुखाणां धातूनां दशसुलकारेषु रूपपरिज्ञानम्	15	
6	अनुशिक्षणम् (Tutorial)/आंतरिक-मूल्यांकनम्। (क) आन्तरिक-परीक्षा कार्य निर्देशनम्-10 अंकः (ख) विभागीयशास्त्र परिचर्चा/संगोष्ठी-05 अंकः (ग) अध्ययनसामग्र्याः संग्रहण प्रबन्धनच-05 अंकः	25	

सन्दर्भग्रन्थः- लघुसिद्धान्त कौमुदी

IAPC-04	पाठ्यांशः- शोध परियोजना/लघु शोध-प्रबन्धः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट अर्जिताङ्क 06
1	Internship/Apprenticeship/Project/Community Outreach		